29 023 Voorzienings- en leveringszekerheid energie

Nr. 750 Brief van de minister van Klimaat en Groene Groei

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 oktober 2026

Op 1 oktober is het nieuwe gasjaar 2026-2027 gestart.[1] De afgelopen periode zijn er meerdere brieven naar uw Kamer gestuurd over de gasleveringszekerheid. In de brief van 11 september 2026 bent u op de hoogte gebracht van het actuele beeld van de gasleveringszekerheid met een vooruitblik op de aankomende winter van 2026-2027.[2] In de brief van 25 september 2026 over het strategisch gasbeleid wordt aandacht geschonken aan de lange termijn.[3] Met deze brief informeert het kabinet uw Kamer over de leveringszekerheid en de samenhangende voorbereidingen voor de winter van 2027-2028.

Analyses van de beheerder van het landelijke transmissiesysteem voor gas Gasunie Transport Services (GTS) tonen aan dat de leveringszekerheid in de winter van 2027-2028 geborgd zal zijn, ook als dat een koud jaar met een hoge gasvraag zal worden. Daarbij is het wel van belang dat er maatregelen worden getroffen zodat er voldoende gas beschikbaar zal zijn. Het kabinet stelt daartoe het nationale vuldoel voor 2027 vast en treft voorbereidingen zodat er voldoende gas kan worden opgeslagen in de gasopslagen.

In deze brief wordt achtereenvolgens ingegaan op:

1. het bijgevoegde overzicht leveringszekerheid van GTS van 15 september 2026 dat ziet op de winter van 2027-2028;
2. de maatregelen die het kabinet treft ten behoeve van de gasleveringszekerheid in de winter van 2027-2028;
3. crisisparaatheid; en
4. relevante EU-ontwikkelingen.

GTS overzicht leveringszekerheid gas met vooruitblik winter 2027-2028

GTS heeft de wettelijke taak om jaarlijks een overzicht op te stellen van de leveringszekerheid van gas.[4] Op 15 september heeft GTS het bij deze Kamerbrief gevoegde overzicht met het kabinet gedeeld. In dit overzicht kijkt GTS vooruit naar gasjaar 2027/2028 en maakt GTS een analyse op basis van de volgens haar relevante ontwikkelingen ten aanzien van de vraag en het beschikbare aanbod. Ook wordt er bij enkele analyses een doorkijk gegeven tot en met gasjaar 2031/2032. Daarbij hanteert GTS aannames en uitgangspunten die GTS in de markt heeft geconsulteerd.[5] Een aantal van deze uitgangspunten, waaronder de definitie van een koud jaar, volgt uit de Energiewet en de daarop gebaseerde Energieregeling. Omdat de Energieregeling met ingang van 2026 in lijn is gebracht met relevante Europese regels en daarin gebruikte referenties, is ook

[1] Een gasjaar loopt van 1 oktober t/m 31 september in het daarop volgende jaar.
[2] Kamerstukken II 2025/2026, 29023, nr. 726
[3] Kamerstukken II 2026/2027, 29023, nr. 732.
[4] Artikel 3.66 van de Energiewet.
[5] www.gasunietransportservices.nl/nieuws/start-marktconsultatie-overzicht-leveringszekerheid-2026.

een aantal uitgangspunten dat GTS in de analyses gebruikt vanaf dit jaar gewijzigd ten opzichte van de voorgaande jaren.[6]

Volume, capaciteit, en seizoensflexibiliteit in 2027-2028
De hoofdboodschap van GTS is dat de leveringszekerheid in 2027/2028 geborgd is, ook in een koud jaar met hoge vraag.

De belangrijkste analyses en conclusies zijn als volgt.

Ten eerste beoordeelt GTS het **volume:** of er in een koud jaar voldoende gas beschikbaar is om aan de gasvraag te kunnen voldoen. Dat blijkt het geval. GTS constateert dat de volumebalans[7] in alle scenario's en voor alle gasjaren (2027/2028 tot en met 2031/2032) positief is, ook in een koud jaar met een hoge vraag. Voor gasjaar 2027/2028 is het overschot in beschikbaar volume wel iets minder groot dan in eerdere berekeningen van GTS voor 2027/2028 voor dat gasjaar[8] omdat sprake is van nieuwe omstandigheden die van invloed zijn op het beschikbare volume: de Eems Energy Terminal (EET) zal in de winter van 2027/2028 niet beschikbaar zijn, in verband met de voorbereidende werkzaamheden voor de verlenging voor de periode 2028-2036 (zie verderop in deze brief onder LNG-importcapaciteit).

Ten tweede kijkt GTS naar de **capaciteit**: of alle eindafnemers op een uitzonderlijk koude dag[9] van gas kunnen worden voorzien, ook als tegelijkertijd de grootste bron zou uitvallen. Ook wat betreft capaciteit constateert GTS een positief beeld voor 2027/2028. Wel geldt ook hier dat de capaciteitsbalans[10] een kleiner overschot laat zien voor 2027/2028 dan berekend in voorgaande edities van het overzicht gasleveringszekerheid. Hierbij speelt, naast de onbeschikbaarheid van EET in de winter van 2027/2028, mee dat GTS dit jaar in de berekeningen voor gasopslag Grijpskerk niet uitgaat van de volledige capaciteit van Grijpskerk (25,8 GW) maar in de berekeningen de lagere capaciteit heeft meegenomen die deze opslag heeft wanneer de vulgraad zou dalen tot 6 TWh (11,4 GW).[11] Het betreft hier een andere aanname in de berekeningen dan in voorgaande jaren is toegepast, geen fysieke wijziging aan deze gasopslag. GTS wijst er wel op dat indien maatregelen worden getroffen om het vulniveau in

---

[6] Conform artikel 3.23 van de Energieregeling is een koud jaar is gedefinieerd als het gasjaar met het hoogste aantal graaddagen in de afgelopen 20 jaar. Voor het gasjaar 2027/2028 betekent dit dat het gasjaar 2012/2013 als referentie voor koud jaar geldt. Voor de inwerking van de Energieregeling op 1 januari 2026 waarin – in lijn met artikel 6, eerste lid, onderdeel a, van Verordening (EU) 2017/1938 van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2017 betreffende maatregelen tot veiligstelling van de gasleveringszekerheid en houdende intrekking van Verordening (EU) nr. 994/2010 (hierna: de Verordening gasleveringszekerheid) – als uitgangspunt de periode van de afgelopen 20 jaar wordt genomen, ging GTS conform de daarvoor geldende regeling uit van een referentieperiode van 30 jaar.
[7] Het nettoresultaat van het aanbod van gas minus de vraag naar gas.
[8] GTS heeft in het jaarlijkse overzicht ook een doorkijk voor de komende jaren. Het betreft hier een aanpassing op de doorkijk van vorig jaar toen de balans nog positiever was.
[9] Een uitzonderlijk koude dag is een dag die met een statistische waarschijnlijkheid van eens in de 20 jaar voorkomt. Voor deze editie is dat -14 °C.
[10] Het nettoresultaat van beschikbaar vermogen minus de vraag in vermogen.
[11] Met deze daling heeft het dan nog in Grijpskerk aanwezige gas andere gaskwaliteit, met een hogere energetische waarde dan maximaal is toegestaan. Het gas moet dan eerst langs de behandelinstallaties van GTS worden geleid om voor gebruik geschikt te worden gemaakt. Door deze dan noodzakelijke tussenstap daalt de capaciteit waarmee het gas kan worden ingezet.

gasopslag Grijpskerk niet onder circa 6 TWh te laten komen, gerekend kan worden met de hogere capaciteit van 25,8 GW en de ruimte op capaciteitsbalans groter is.

Ten derde kijkt GTS naar **door gasopslagen geboden seizoensflexibiliteit**: hoeveel gas moet er in de seizoensopslagen aanwezig zijn aan het einde van het vulseizoen van 2027 voor de winter van 2027-2028, rekening houdende met andere bronnen van flexibiliteit, zoals de aanvoer van LNG. Seizoensflexibiliteit is nodig om te voorzien in de extra gasvraag in de wintermaanden, ten opzichte van de jaargemiddelde vraag. Een manier om deze seizoensflexibiliteit te bieden is het opslaan van gas in de seizoensgasopslagen. GTS heeft verschillende scenario's doorgerekend, met varianten in vraag en in (flexibiliteit in) aanbod van LNG. Op basis hiervan adviseert GTS dat er aan het einde van het vulseizoen voor de winter van 2027-2028 93 TWh in de seizoensopslagen aanwezig moet zijn. Het geadviseerde vuldoel van 93 TWh is aanzienlijk lager dan de 115 TWh die voor 2026/2027 werd geadviseerd. Dit komt vooral doordat er, zoals ook hiervoor genoemd, sinds 1 januari 2026 in de Nederlandse wetgeving wordt aangesloten bij Europese regels ten aanzien van de definitie voor het bepalen van de temperatuurprofielen. In lijn met deze wijziging rekent GTS nu met een koude winter eens in de 20 i.p.v. 30 jaar waardoor winter 2012-2013 i.p.v. 1995-1996 nu als referentie geldt.[12] Wat ook meespeelt is dat GTS in de berekeningen van dit jaar rekening houdt met de toename op de mondiale markt van LNG-aanbod en de flexibiliteit die LNG in de winter kan bieden.

Aandachtspunten
GTS wijst erop dat de huidige combinatie van regelgeving, zoals vulverplichtingen, en marktomstandigheden maken dat er geen commerciële prikkel is om 's zomers in de gasopslagen gas op te slaan. Tegelijk wijst GTS, met het oog op de geopolitieke onrust, op het belang van een strategische gasreserve. Het kabinet onderschrijft deze aandachtspunten en heeft uw Kamer met de brief van 25 september 2026 geïnformeerd hoe deze onderwerpen worden geadresseerd in het strategisch gasbeleid op de lange termijn.[13]

Maatregelen kabinet

Het kabinet neemt zowel aan de aanbod- als aan de vraagkant maatregelen in het belang van de gasleveringszekerheid, die mede van belang zijn voor de winter van 2027/2028.

Gasopslag

EU vuldoelstelling
De EU-vuldoelstelling waar Nederland op enig moment tussen 1 oktober en 1 december 2027 aan moet voldoen bedraagt 72% ofwel 103 TWh van de totale technische gasopslagcapaciteit in Nederland. Dit ligt iets lager dan in voorgaande jaren[14], vanwege de berekeningsmethodiek die de Verordening

[12] Artikel 3.23 van de Energieregeling, dat ziet op de inhoud van het overzicht leveringszekerheid gas, is op 1 januari 2026 in werking getreden en gaat, conform de Verordening gasleveringszekerheid, uit van een referentieperiode van 20 jaar.
[13] Kamerstukken II 2026/27, 29023, nr. 732**.**
[14] In de jaren 2022 t/m 2026 was de EU-vuldoelstelling voor Nederland 74% ofwel 107 TWh.

gasleveringszekerheid voorschrijft en de referentiejaren die daarbij worden betrokken.[15]

Vooralsnog is 2027 het laatste jaar waarin er een EU-vuldoelstelling geldt. Deze doelstelling, die sinds 2022 geldt, is namelijk in 2025 verlengd tot en met 31 december 2027, vooruitlopend op een algehele herziening van het EU-wetgevend kader voor de leveringszekerheid van gas, elektriciteit en olie. Het voorstel van de Europese Commissie wat betreft die herziening wordt in het najaar van 2026 verwacht.[16] Sinds september 2025 is afwijking van het vuldoel tot 10 procentpunt toegestaan in specifieke gevallen, waaronder moeilijke marktomstandigheden tijdens het vulseizoen. Zoals is toegelicht in de Kamerbrief van 11 september jl., heeft het kabinet, gelet op de sinds maart 2026 aanhoudende moeilijke marktomstandigheden en mede vanwege een daartoe strekkende oproep vanuit de Europese Commissie, besloten deze verlaging toe te passen. In de loop van het vulseizoen in 2027 zal blijken of de marktomstandigheden ook in 2027 aanleiding geven voor het inroepen van de flexibiliteit, al dan niet op basis van een oproep in EU-verband. Het is niet mogelijk al voor aanvang van een vulseizoen een beroep op deze flexibiliteit te doen.

Nationaal vuldoel

Het kabinet stelt jaarlijks een nationaal vuldoel vast voor de op Nederlands grondgebied gelegen gasopslagen.[17] Dit jaar geldt voor het eerst dat de EU-vuldoelstelling hoger ligt dan het advies van GTS voor een vuldoel. Vanwege het bindende karakter van de EU-vuldoelstelling stelt het kabinet het nationale vuldoel voor 2027 vast op dit niveau, dus op 103 TWh.[18]

Mocht er, zoals hiervoor benoemd, in de loop van het vulseizoen in 2027 aanleiding zijn voor het inroepen van een toegestane afwijking van de EU-vuldoelstelling (tot 10 procentpunt bij moeilijke marktomstandigheden), dan geldt dat een verlaging in lijn is met het GTS advies wat betreft leveringszekerheid in dat gasjaar, gezien het feit dat GTS een lager vuldoel adviseert.

---

[15] Artikel 6bis, eerste, tweede en derde lid, van de Verordening gasleveringszekerheid. De verordening schrijft in beginsel een vuldoelstelling van 90% van de technische capaciteit voor die door lidstaten behaald mag worden op enig moment tussen 1 oktober en 1 december in het betreffende jaar. Er gelden twee uitzonderingen: (1) een verlaging tot het volume dat overeenkomt met 35% van het gemiddelde jaarlijkse gasverbruik voor die lidstaat over de voorgaande vijf jaar, en (2) een verlaging met het volume dat tijdens de referentieperiode (oktober-april 2021) aan derde landen is geleverd, indien dit volume meer dan 15 TWh per jaar bedroeg. In de jaren 2022 t/m 2026 was de tweede uitzondering van toepassing. Door de afnemende gasvraag geldt in 2027 de eerste uitzondering, waarbij gekeken wordt naar het gemiddelde gasverbruik in de jaren 2022 t/m 2026 (waarbij voor 2026 – met instemming van de Europese Commissie – gewerkt wordt met een conservatieve schatting omdat dit jaar nog loopt). Daardoor komt per saldo de EU-vuldoelstelling voor Nederland in 2027 uit op 72% ofwel 103 TWh.

[16] Kamerstukken II 21 501-33, nr. 1132 en Kamerstukken II 2024/25, 29023, nr. 591.

[17] Artikel 3.47, tweede lid, van het Energiebesluit.

[18] De vaststelling van het nationale vuldoel gebeurt ten behoeve van derdentoegang tot gasopslagen. De Energiewet schrijft voor dat een gasopslagbeheerder op verzoek onderhandelt over toegang tot zijn gasopslagsysteem indien dat noodzakelijk is voor een efficiënte toegang tot de gasmarkt (artikel 3.100, eerste lid, Energiewet). Toegang is in ieder geval technisch of economisch noodzakelijk indien het nodig is voor het realiseren van de EU-vuldoelstelling of het vastgestelde nationale vuldoel (artikel 3.47, eerste en tweede lid, van het Energiebesluit).

Opslagactiviteiten EBN

Het uitgangspunt is dat marktpartijen gas opslaan in gasopslagen. Deze marktpartijen (leveranciers) kunnen gasopslagen gebruiken om te voldoen aan hun leveringsverplichtingen aan hun afnemers in de winter. Daarnaast zijn er ook andere manieren waarop zij aan hun leveringsverplichtingen kunnen voldoen, zoals inkopen van gas op een handelsplaats of via import.

Sinds 2022 is aan EBN Capital B.V. (hierna: EBN), in het belang van het borgen van de gasleveringszekerheid en het in dat kader behalen van de EU-vuldoelstelling en het nationale vuldoel, instemming en subsidie verleend om jaarlijks gas op te slaan als de markt dat niet of onvoldoende doet.[19]

Hierbij geldt, dat EBN opereert net als iedere andere marktpartij die gas opslaat in de seizoensopslag. Dit betekent onder meer dat het gas dat wordt opgeslagen tegelijk ook al is verkocht aan leveranciers die het gas inzetten voor hun leveringsverplichtingen in de winter. Het gas dat door EBN in de seizoensopslagen is opgeslagen zal dus ook in de winter weer uit de gasopslagen worden geproduceerd. Voor de mate en het tempo waarin dit gebeurt spelen verschillende factoren een rol, waaronder de gasprijs, de gasvraag en de capaciteit van het gastransportnet.

In de Voorjaarsnota 2026 zijn voor het opslagjaar 2027/2028 middelen beschikbaar gesteld voor opslagactiviteiten van EBN om gas op te slaan indien marktpartijen dat niet of onvoldoende doen.[20] Deze middelen betreffen een subsidie voor de uitvoeringskosten en een subsidie in de vorm van een lening zodat EBN maximaal 80 TWh kan opslaan indien dat nodig blijkt. Voor de subsidie is maximaal € 1.026 miljoen en voor lening is maximaal € 22 miljard beschikbaar. Het toetsingskader risicoregelingen voor deze lening is op 27 maart 2026 met uw Kamer gedeeld.[21]

Binnen deze financiële ruimte zal ik voor het opslagjaar 2027/2028[22] aan EBN – vergelijkbaar met 2026/2027[23] – instemming en subsidie verlenen om maximaal 80 TWh gas op te slaan in de gasopslagen Bergermeer, Norg en Grijpskerk voor zover marktpartijen dat niet of onvoldoende doen. Het kabinet weegt hierbij mee dat er in 2027 nog een bindende EU-vuldoelstelling is en dat het kabinet voorbereid wil zijn op de situatie dat ook in opslagjaar 2027/2028 – door geopolitieke spanning op de gasmarkt – sprake kan zijn van moeilijke marktomstandigheden waardoor marktpartijen niet of onvoldoende gas opslaan voor het behalen van de EU-vuldoelstelling en het nationale vuldoel. Het kabinet weegt daarnaast ook de situatie rondom de gasopslagen Norg en Grijpskerk mee, waarbij vooralsnog geldt dat deze gasopslagen technisch niet geschikt zijn voor toegang door meerdere partijen (zie bijlage).

Als marktpartijen in 2027/2028 voldoende gas opslaan in de gasopslagen, dan is het mogelijk dat voornoemde middelen door EBN niet (volledig) gebruikt hoeven worden. Gedurende het vulseizoen zal het kabinet dan ook doorlopend afwegen of het nodig is dat EBN gas opslaat. Door het beschikbaar stellen van de

---

[19] Kamerstukken II 2025/2026, 29023, nr. 664.
[20] Kamerstukken II 2025/26, 36 915, nr. 1, p. 166 en Kamerstukken II 2025/2026, 29023, nr. 664.
[21] Kamerstukken II 2025/26, 29023, nr. 639.
[22] Dit opslagjaar loopt van 1 april 2027 tot 1 oktober 2027.
[23] Kamerstukken II 2025/2026, 29023, nr. 594.

financiële middelen voor opslagactiviteiten van EBN is Nederland echter zo goed mogelijk voorbereid op de winter van 2027/2028.

Noodvoorraad

Eind 2025 is aan EBN voor het opslagjaar 2026/2027 instemming en subsidie verleend om te starten met het aanleggen van een tijdelijke noodvoorraad van ca. 5 TWh in PGI Alkmaar.[24] Het kabinet vindt het niet verstandig om de noodvoorraad tijdens de huidige marktomstandigheden, met krapte op de markt en daaruit vloeiende hoge prijzen, permanent te maken.[25] Daarom geeft het kabinet er de voorkeur aan om de PGI Alkmaar tijdens de aankomende winter van 2026/2027 nog te laten functioneren als extra seizoensopslag waarbij er dus ook gas uit de PGI Alkmaar kan worden geleverd. Vervolgens zal EBN in 2027 5 TWh permanent opslaan in de PGI Alkmaar. Bij de miljoenennota 2027 is daarom extra budget vrijgemaakt zodat EBN in 2027 maximaal 5 TWh in de PGI Alkmaar definitief op kan slaan als noodvoorraad in plaats van het te verkopen en weer aan te kopen.[26]

LNG-importcapaciteit

Het kabinet zet in op het waarborgen van voldoende betrouwbare en diverse importstromen, waaronder via LNG-importcapaciteit. In diverse Kamerbrieven is toegelicht welke trajecten lopen om de LNG-importcapaciteit op peil te houden zo lang die capaciteit nodig is.[27] Onder meer heeft het kabinet toegelicht dat de importcapaciteit van de GATE terminal in Rotterdam met ingang van oktober 2026 is uitgebreid[28] en dat Eems Energy Terminal (EET), opgezet in 2022 als een tijdelijke terminal voor een periode van vijf jaar, werkt aan de verlenging voor de periode 2028-2036[29]. Wat betreft EET heeft het kabinet uw Kamer en de Eerste Kamer op 28 mei 2026 geïnformeerd over de noodzaak van de verlenging en het toetsingskader voor een garantie.[30] Deze garantie was bedoeld om, in aanloop naar datum van conditionele investeringsbesluit[31] risico's af te dekken. Inmiddels heeft EET laten weten geen beroep te doen op de garantie.[32] Het Rijk ontvangt in 2026 de verschuldigde premievergoeding van EET voor de garantietoezegging.[33]

Gaswinning

---

[24] Een 'noodvoorraad' is hetzelfde als een 'strategische opslag' als bedoeld in de EU regelgeving voor de leveringszekerheid van gas. Het kabinet gebruikt de term 'noodvoorraad' om te benadrukken dat deze voorraad alleen mag worden ingezet in situaties met fysieke tekorten en wanneer er in lijn met Verordening (EU_ 2017/1938 een noodsituatie is uitgeroepen. Zie de Kamerbrief van 25 september jl., Kamerstukken II 2026/27, 29023, nr. 732**.**

[25] Met "permanent" moet hier worden verstaan dat in de toekomst voor het gas geen verkoopposities meer zijn en het gas 'ongehedged' in de opslag blijft zitten.

[26] Kamerstukken II 2026/2027, 37020-XXIII nr. 2.

[27] Kamerstukken II 2026/2027, 29023, nr. 732 en Kamerstukken II 2025/2026, 29023, nr. 664.

[28] Van 16 naar 20 bcm per jaar. Zie Kamerstukken II 2025/26, 29023, nr. 726

[29] De verlenging vergt werkzaamheden aan de terminal, die in de winter van 2027/2028 worden uitgevoerd. www.eemsenergyterminal.com/latest-news/eemsenergyterminal-partners-with-exmar-for-terminal-extension .

[30] Kamerstukken II 2025/26, 29023, nr. 665 en Kamerstukken I 2025/2026, 29023, AW.

[31] www.eemsenergyterminal.com/nl/laatste-nieuws/eemsenergyterminal-neemt-conditionele-investeringsbeslissing-voor-verlenging.

[32] www.eemsenergyterminal.com/nl/laatste-nieuws/capaciteit-geboekt-voor-verlenging-eemsenergyterminal.

[33] Kamerstukken I 2025/2026, 29023, AS

De winning uit kleine velden bedroeg in 2025 in totaal 8,1 bcm waarvan ongeveer twee derde afkomstig was van de gasvelden op zee en een derde uit de kleine velden op land.[34] In de overgang naar een klimaatneutraal energiesysteem heeft het kabinet een voorkeur voor aardgas met zo min mogelijk klimaatimpact en zo min mogelijk afhankelijkheid van andere landen. Daartoe voert het kabinet het Sectorakkoord gaswinning uit.[35] Dit najaar stuurt het kabinet uw Kamer de eerste jaarlijkse voortgangsrapportage van het sectorakkoord.

Beperken van de vraag
Bij het terugdringen van de vraag bij bedrijven is de energiebesparingsplicht een belangrijk instrument. De energiebesparingsplicht geldt voor locaties met jaarlijks energiegebruik vanaf 50.000 kWh of 25.000 m3 aardgas(equivalent). Op deze locaties moeten energiebesparende maatregelen worden uitgevoerd die zien op het energiegebruik van de activiteit en het gebouw. Het kabinet werkt aan de actualisatie en verbetering van de energiebesparingsplicht in 2027, waaronder aan de ophoging van de terugverdientijd van de energiebesparende maatregelen van vijf naar zeven jaar en de verlichting van administratieve lasten door middel van het versimpelen van de rapportageplichten. De ophoging van de terugverdientijd verhoogt het energiebesparingspotentieel naar verwachting met 11 PJ (elektriciteit en gas gecombineerd). Het ontwerpbesluit met de actualisatie is op 1 september naar uw Kamer gestuurd voor de voorhangprocedure.[36] Dit najaar zal ik het ontwerpbesluit naar Raad van State sturen voor advies. De geactualiseerde plicht zal naar verwachting medio 2027 in werking treden.

Bij het terugdringen van de vraag naar aardgas bij huishoudens is aandacht voor de investeringscapaciteit bij alle groepen: Het kabinet maakt tussen 2026 en 2028 ieder jaar € 5 miljoen extra vrijgemaakt voor het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid voor mensen in de slechtst geïsoleerde huizen. Met dit geld kunnen circa 16.500 huishoudens hulp krijgen om hun koopwoning te verduurzamen. Ook voor het Nationaal Warmtefonds is extra geld beschikbaar gesteld. Via dit fonds kunnen alle woningeigenaren een lening afsluiten om hun huis te verduurzamen. Een uitgebreid overzicht de maatregelen die het kabinet treft voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving is door mijn ambtsgenoot van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening met uw Kamer gedeeld op 6 juli 2026. De ramingen uit de Klimaat en Energieverkenning 2026 van het Planbureau voor de Leefomgeving tonen aan dat het vastgestelde en voorgenomen beleid het aardgasverbruik voor diensten en huishoudens volgend jaar met bijna 13 PJ kan verminderen[37].

Crisisparaatheid

EU-verplichtingen
De Verordening gasleveringszekerheid heeft als doel ervoor te zorgen dat de gaslevering in de hele EU ononderbroken blijft, met name aan beschermde afnemers zoals huishoudens en zelfs tijdens extreme weersomstandigheden of ernstige leveringsstoringen. Op grond van de verordening zijn lidstaten verplicht om een nauw samenhangende set documenten op te stellen en te onderhouden,

---

[34] Jaarverslag Delfstoffen en Aardwarmte 2025: Jaarverslag Delfstoffen en Aardwarmte in Nederland 2025 | NLOG
[35] Sectorakkoord Gaswinning in de Energietransitie | Rijksoverheid.nl
[36] Kamerstukken II 2026/2027, 30196, nr. 863
[37] Klimaat- en Energieverkenning 2026 | Planbureau voor de Leefomgeving

bestaande uit een gemeenschappelijke en nationale risico-evaluatie, een preventief actieplan en een noodplan. Iedere vier jaar moeten deze documenten worden geactualiseerd. De laatste actualisatie vond plaats in 2023 en 2024. Daarom zal in de komende maanden een nieuwe actualisatieronde plaatsvinden.

Risico-evaluatie

In de nationale risico-evaluatie brengen lidstaten risico's voor de gaslevering in kaart. Daarbij wordt gekeken naar bijvoorbeeld leveringsonderbrekingen door geopolitieke ontwikkelingen, infrastructurele beperkingen, extreme weersomstandigheden of cyberdreigingen. Een van de in kaart gebrachte scenario's overlapt met de scenario's die zijn verzocht via een motie van het lid Klos (D66).[38] De nationale risico-evaluatie zal eind 2026 worden afgerond en ingediend bij de Europese Commissie. Mede om invulling te geven aan de motie van het lid Klos heb ik, in aanvulling op de nationale risico-evaluatie, een studie uitgezet bij een externe consultant waarmee ik meer inzicht hoop te krijgen in de marktmechanismen die kunnen optreden in verschillende uitvalscenario's. De resultaten van dit onderzoek verwacht ik in december 2026 in ontvangst te nemen. Ik zal die resultaten, alsook de resultaten uit de nationale risico-evaluatie die ingaan op de scenario's zoals verzocht in de motie, dan met uw Kamer delen.

Om de grensoverschrijdende risico's in kaart te brengen zijn zogenaamde risicogroepen van lidstaten in het leven geroepen die periodiek een gemeenschappelijke risico-evaluatie uitvoeren. Het kabinet werkt momenteel mee in de risicogroep voor LNG-levering en aan de risicogroep gaslevering Noordzee.

Preventief actieplan

Na het uitvoeren van de gemeenschappelijke en nationale risico-evaluaties moet elke lidstaat een preventief actieplan opstellen en periodiek actualiseren. Het preventief actieplan bevat maatregelen om de eerder vastgestelde risico's in de risico-evaluatie weg te nemen of te mitigeren. Voorbeelden hiervan zijn naast vraagreductie ook continue inspectie en onderhoud aan de gasinfrastructuur en diversificatie van het aanbod, zoals uitbreiding van de LNG-importcapaciteit.

Noodplan

Het preventief actieplan gaat vooraf aan het noodplan, in Nederland het Bescherm- en Herstelplan Gas (BH-G). Het BH-G is naar aanleiding van de gascrisis van 2022 in 2023 en 2024 uitgebreid geëvalueerd en herzien en bevat vraagbeperkende maatregelen die genomen kunnen worden als er ondanks de preventieve maatregelen zich een gascrisis voordoet. Het doel is de levering van gas aan (door solidariteit) beschermde afnemers zo lang mogelijk zeker te stellen. Na de nieuwe risico-evaluatie en de actualisatie van het preventief actieplan wordt uiterlijk in 2027 ook het BH-G geactualiseerd.

Nationale crisisbeheersing

Binnen het landelijk stelsel crisisbeheersing neemt, onder leiding van de minister van Justitie en Veiligheid, elk ministerie maatregelen op het eigen beleidsterrein om crises aan te pakken. In dit kader zijn onder verantwoordelijkheid van de minister van Klimaat en Groene Groei drie landelijke crisisplannen voor respectievelijk olie, gas en elektriciteit opgesteld.

[38] Kamerstukken II 2025/2026, 29023, nr. 636

Het kabinet heeft toegezegd om voor 1 november 2026 het geactualiseerde Landelijk Crisisplan Gas (LCP-G) aan de Tweede Kamer aan te bieden.[39] Via deze weg bied ik, mede namens de minister van Justitie en Veiligheid, het LCP-G aan de Kamer aan. De actualisatie betreft een doorontwikkeling van het Nationale Crisisplan Gas (NCP-G) naar een LCP-G. Het LCP-G is onder coördinatie van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en in samenwerking met het ministerie van Justitie en Veiligheid, andere betrokken departementen, veiligheidsregio's en de transmissie- en distributiesysteembeheerders opgesteld.

Het LCP-G biedt een overzicht van de afspraken die partijen op regionaal en nationaal niveau, binnen de functionele keten en de algemene keten, met elkaar hebben gemaakt over de bestrijding van de gevolgen van een gascrisis.[40] In het geactualiseerde LCP-G is onder meer aandacht voor de actualiteit, de rollen en verantwoordelijkheden van de veiligheidsregio's en de aansluiting daarvan op het nationale crisismanagement. Daarnaast zijn de cascade-effecten van gasuitval op kritieke sectoren in kaart gebracht.

Het LCP-G is een kaderstellend en overkoepelend plan en vervangt de operationeel uitgewerkte plannen, zoals de maatregelen in het BH-G, niet. Het is nadrukkelijk complementair aan het drieluik van documenten (risico-evaluatie, preventief actieplan en het noodplan) die op grond van de verordening gasleveringszekerheid zijn opgesteld.

Daarnaast wordt het Nationale Crisisplan Elektriciteit (NCP-E) doorontwikkeld tot een Landelijk Crisisplan Elektriciteit (LCP-E). Het LCP-E wordt begin 2027 aan de Kamer aangeboden. Het LCP-Olie is in 2023 vastgesteld en wordt, mede naar aanleiding van de gevolgen van de oorlog in het Midden-Oosten, in 2027 geactualiseerd.

Voorstel voor de Wet bestrijden energieleveringscrisis (Wbe)
Met het voorstel voor de Wet bestrijden energieleveringscrisis (Wbe) wil het kabinet de slagkracht van de minister van Klimaat en Groene Groei vergroten wat betreft het op een effectieve en efficiënte wijze opereren bij het bestrijden van een gascrisis. Ook wil het kabinet de weerbaarheid van het Nederlandse gassysteem vergroten om te voorkomen dat Nederland in een gascrisis terecht komt. Het kabinet zet zich in om de het voorstel voor de Wbe zo snel mogelijk aan te bieden aan de Afdeling Advisering van de Raad van State. Dit zal op zijn vroegst na de parlementaire dialoog over het strategisch gasbeleid zijn, omdat het kabinet de uitkomsten daarvan in het wetsvoorstel wil verwerken.

Relevante EU-ontwikkelingen

REPowerEU
Zoals aangegeven in de Kamerbrief van 28 mei 2026 eindigt op 1 januari 2027 de overgangsperiode waarin een vrijstelling bestaat voor de invoer van Russisch LNG onder langlopende contracten (looptijd langer dan 1 jaar) die zijn gesloten vóór 17 juni 2025.[41] Vanaf die datum geldt op grond van Verordening (EU)

---

[39] TZ202604-131 en Kamerstukken II 2025/2026, 36933, nr. 1.
[40] 'Functionele keten' en 'algemene keten' zijn begrippen die gebruikt worden in de crisisbeheersing. Functionele ketens zijn sectoraal ingericht en hebben betrekking op één afgebakend beleidsterrein, in dit geval betreft het de functionele keten gas. De algemene keten richt zich op het handhaven van de openbare orde en generieke veiligheid (bevolkingszorg), ongeacht het specifieke beleidsterrein.
[41] Kamerstukken II 2025/2026, 29023, nr. 664.

2026/261 het algehele verbod op de import van Russisch LNG[42], hetgeen tevens in overeenstemming is met het 19e sanctiepakket. Vanaf die datum zal er geen Russisch LNG meer in de Unie en dus ook Nederland worden ingevoerd.

Toezicht op de groothandelsmarkt: REMIT
Verordening (EU) nr. 1227/2011 (REMIT) stelt regels voor het handelen van marktpartijen op de groothandelsmarkten voor elektriciteit, gas en waterstof en het toezicht daarop. Centraal in deze verordening staan onder meer de verboden op handel met voorwetenschap en op marktmanipulatie. REMIT is in 2024 gewijzigd omdat de energiemarkt sterk veranderd is sinds de verordening in 2011 van kracht is geworden[43]. Het wetsvoorstel waarmee de wijzigingen in de REMIT verordening worden uitgevoerd in nationale wetgeving, is in behandeling bij Tweede Kamer.[44] Ondertussen werkt de Europese Commissie aan gedelegeerde en uitvoeringshandelingen. Zo is op 29 april 2026 op Europees niveau de Uitvoeringsverordening (EU) 2026/256 van de Commissie over gegevensrapportage onder REMIT en de Gedelegeerde verordening (EU) 2026/255 van de Commissie over de vergunningverlening aan en het toezicht op platformen voor voorwetenschap en geregistreerde rapportagemechanisme door ACER in werking getreden. Er wordt daarnaast nog een voorstel voor een gedelegeerde handeling verwacht waarin minimumdrempels worden bepaald wat betreft gebeurtenissen die moeten worden gemeld, vanwege een waarschijnlijk significant effect op de prijzen van voor de groothandel bestemde energieproducten.[45] De Europese Commissie heeft recentelijk ook een rapport uitgebracht over de vraag of REMIT ook strafrechtelijke sancties (naast bestuursrechtelijke sancties) moet voorschrijven voor opzettelijke en ernstige gevallen van marktmisbruik op de groothandelsmarkten voor energie (gas, elektriciteit en waterstof). De Europese Commissie concludeert dat er momenteel geen aanwijzingen zijn dat strafrechtelijke handhaving essentieel is om de doeltreffende handhaving van REMIT te waarborgen. De Europese Commissie concludeert dat lidstaten die beschikken over bestuursrechtelijke maatregelen voor inbreuken op REMIT betere resultaten behalen wat betreft handhaving. In Nederland zijn overtredingen van de verboden van marktmanipulatie en handel met voorwetenschap reeds strafbaar gesteld (zie artikel 2.66, eerste lid, van de Energiewet), maar deze worden in de praktijk enkel bestuursrechtelijk door de ACM gehandhaafd (zie artikel 5.21, eerste lid onder c, van de Energiewet). De ACM is toezichthouder voor REMIT.

Tot slot

Met de hiervoor opgesomde maatregelen is Nederland goed voorbereid op de winter van 2027-2028. Uiteraard houdt het kabinet de situatie op de gasmarkt doorlopend en nauwlettend in de gaten om, indien nodig, tijdig aanvullende stappen te kunnen nemen.

---

[42] Verordening (EU) 2026/261 van het Europees Parlement en de Raad van 26 januari 2026 inzake de uitfasering van de invoer van Russisch aardgas en de voorbereiding van de uitfasering van de invoer van Russische olie, de verbetering van de monitoring van potentiële energieafhankelijkheid, en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/1938.
[43] Verordening (EU) 2024/1106 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 1227/2011 en (EU) 2019/942 wat de verbetering van de bescherming van de Unie tegen marktmanipulatie op de groothandelsmarkt voor energie betreft.
[44] Kamerstukken II 2025/26, 36990, nr. 2.
[45] Bijvoorbeeld vanaf welke omvang van een onderbreking of verstoring deze gebeurtenis gemeld moet worden om handel met voorwetenschap tegen te gaan.

Ten slotte maak ik van deze brief over de gasleveringszekerheid in 2027-2028 gebruik om ook een laatste update te delen over de voorbereidingen die worden getroffen voor de aankomende winter van 2026/2027. Zoals is toegelicht in de Kamerbrief van 11 september jl.[46], komt de EU vuldoelstelling voor 2026 voor Nederland uit op 93 TWh. Om er zeker van te zijn dat deze 93 TWh in 2026 wordt gehaald, is de aan EBN verleende instemming en subsidie gewijzigd zodat EBN in 2026 maximaal 3 TWh extra gas op kan slaan. Die ruimte was er nog binnen het maximale verplichtingenbudget van de subsidie en de lening voor het opslagjaar 2026/2027. Hierdoor kan EBN dit opslagjaar maximaal 83 TWh opslaan. De kasuitgaven van deze mutatie zullen worden verwerkt bij de eerstvolgende begrotingsbijstelling.

De minister van Klimaat en Groene Groei,
S. van Veldhoven-van der Meer

[46] Kamerstukken II 2026/2027, 29 023, nr. 726.

Bijlage: Toelichting derdentoegang Norg en Grijpskerk

De opslagen Norg en Grijpskerk werden tot begin 2026 exclusief door GasTerra gebruikt, maar GasTerra eindigt haar operationele activiteiten dit jaar. Daardoor moesten de opslagen leeg worden opgeleverd op 1 april 2026

De NAM is op grond van de Energiewet verplicht om marktpartijen onderhandelde toegang te bieden tot de gasopslagen Norg en Grijpskerk als toegang technisch of economisch noodzakelijk is voor een efficiënte toegang tot de gasmarkt met het oog op de levering aan aangeslotenen.[47] De Autoriteit Consument en Markt (ACM) ziet hier op toe. De ACM heeft in dit kader ten behoeve van handhaving van deze bepalingen aan de NAM als eigenaar en beheerder van de gasopslagen Norg en Grijpskerk begin 2026 een bindende gedragslijn opgelegd.[48] De Staat heeft begin 2026 toegang afgedwongen tot de gasopslag Norg waardoor EBN deze opslag heeft kunnen contracteren van 1 april 2026 tot 1 april 2027.[49] Daarnaast heeft EBN vanaf juli 2026 tot 1 april 2027 de gasopslag Grijpskerk kunnen contracteren.

NAM zal de wettelijke regels en aanwijzingen van de ACM ten aanzien van het bieden van toegang tot Norg en Grijpskerk moeten naleven ter borging van efficiënte toegang tot de gasmarkt met het oog op de levering aan aangeslotenen. De NAM heeft in oktober een zogeheten *open season* gepubliceerd[50]. Of er interesse er bestaat om deze capaciteit te contracteren is op dit moment onzeker. Zoals toegelicht in de Kamerbrief van 11 september jl. hebben marktpartijen in 2026 nagenoeg geen gas opgeslagen wegens de aanhoudende slechte marktomstandigheden waarbij de prijzen voor gas in de zomer hoger liggen dan de prijzen voor levering van gas in de winter (negatieve ‘spread’). Het is mogelijk dat deze situatie zich ook in het vulseizoen van 2027 zal voordoen: op de groothandelsmarkt is op dit moment sprake van een negatief verschil tussen de gasprijzen in de zomer van 2027 en de winter van 2027/2028. Niettemin geldt dat het nu eerst aan marktpartijen is om op de open season van de NAM voor de gasopslagen Norg en Grijpskerk te reageren. EBN slaat immers alleen gas op als de markt dat niet voldoende doet. Als de opslagcapaciteit in de gasopslagen Norg en Grijpskerk niet door marktpartijen wordt gecontracteerd, dan kan EBN hiervoor alsnog in beeld komen indien dit noodzakelijk is in het belang van de leveringszekerheid. Hiermee is Nederland zo goed mogelijk voorbereid op een scenario waarin in de gasopslagen niet voldoende gas wordt opgeslagen door marktpartijen.

---

[47] Artikel 3.100, eerste lid, van de Energiewet, nader ingevuld in artikel 3.47 van het Energiebesluit en artikel 3.43 van de Energieregeling.
[48] Bindende gedragslijn NAM voor gasopslagen Norg en Grijpskerk, Zaaknummer: ACM/25/198797, Wijzigingsbesluit bindende gedragslijn NAM inzake UGS Grijpskerk, Zaaknummer: ACM/26/202415 en Besluit op bezwaar bindende gedragslijn NAM toegang gasopslagen, Zaaknummer: ACM/26/201138, beschikbaar via www.acm.nl.
[49] Kamerstukken II 2025/26, 29023, nr. 641.
[50] NAM biedt gasopslag in UGS Norg en UGS Grijpskerk aan | Nederlandse Aardolie Maatschappij